

Representantforslag 125 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Siri A. Meling, Oskar Jarle Grimstad, Henning Skumsvoll, Øyvind Halleraker og Elisabeth Røbekk Nørve

Dokument 8:125 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Siri A. Meling, Oskar Jarle Grimstad, Henning Skumsvoll, Øyvind Halleraker og Elisabeth Røbekk Nørve om å heve grensen for konsesjonsbehandling av kraftverk i vernede vassdrag fra 1 til 3 MW

Til Stortinget

Bakgrunn

Både nåværende og kommende generasjoner skal ha mulighet til å oppleve uberørt natur og elver som flyter i sitt naturlige løp. Vassdragsnaturen er en unik kvalitet ved den norske naturarven. Fosser og fjorder er viktige turistattraksjoner for Norge, og mulighetene til å oppleve vakker og uberørt natur er verdier som årlig trekker mange turister til Norge. Av den grunn har landets natur økonomisk verdi for Norge, ikke minst for reiselivsnæringen. Økonomisk verdi skapes også gjennom en bærekraftig bruk og utnyttelse av Norges naturressurser.

Utviklingen av velferdsnasjonen Norge har gått gjennom utnyttelse av landets naturgitte ressurser både til lands og til havs. Verving av naturområder blir av mange sett på som nødvendig for å bevare naturen for fremtidens generasjoner. Forslagsstillerne er imidlertid skeptiske til rikspolitiske vedtak om vern som eneste saliggjørende måte å sikre naturen for fremtiden på. Det er for mange eksempler på at områder vernes av sentrale myndigheter til store protester fra lokale folkevalgte, grunneiere og organisasjoner. Ofte finner lokalsamfunn at deres muligheter til forvaltning av de lokale arealer, inkludert næringsutvikling, sterkt begrenses.

Utbygging av mini-, mikro- og småkraftverk er et kjærkomment tilskudd til lokal næringsdrift og for

den nasjonale kraftbalansen. Saksbehandlingstid og begrensninger i form av vernede vassdrag har imidlertid gjort denne utviklingen mindre effektiv enn den kunne vært, etter forslagsstillerne mening.

Samlet plan ble utformet på 1980-tallet, og har vært lite endret siden den gang. Mange av vannkraftprosjektene som er beskrevet i Samlet plan, er nå vesentlig endret, bl.a. med hensyn til vurderinger i forhold til miljø og økonomi. Forslagsstillerne viser til seniorrådgiver Haakon Thaulow i Norsk institutt for vannforskning (NIVA), som i Teknisk Ukeblad på nett den 19. mai 2008 hevder at ny kunnskap om vassdragsreguleringer og miljø må føre til at gamle vannkraftplaner må vurderes på nytt, inkludert prosjektmuligheter i de eldste verneplanene. I Teknisk Ukeblad på nett 20. mai 2008 hevder Are Tomasgard, spesialrådgiver i LO-forbundet Industri Energi, at Norge kunne bygd ut minst 50 TWh i ny vannkraftproduksjon uten synlige endringer i naturlandskapet. Mange eksperter er riktignok usikre på om de støtter et så høyt anslag. Det som er sikkert, er at denne vinterens kulde og høye strømpriser har vist at behov for økt kraftproduksjon er prekært.

Forslagsstillerne viser til at det er mulig å bygge mini- og mikrokraftverk i vernede vassdrag. Stortinget vedtok i 2005 at det kan åpnes for konsesjonsbehandling av kraftverk med installert effekt opp til 1 MW i vernede vassdrag. Dette gjelder, med to unntak (Bjerkreim og Vefsna). Forslagsstillerne ønsker med dette forslaget å øke den generelle grensen til 3 MW i vernede vassdrag.

Teknologisk utvikling gjør vannkraftutbygginger stadig mer miljøvennlige, blant annet i form av mindre synlige inngrep i naturen. Lokal næringsutvikling er viktig for å opprettholde det politiske målet om spredt bosetting i landet. Utnyttelse av egne naturressurser er et lokalt tiltak som bidrar til å opprettholde

bosetting og næringsinntekt, og bør brukes i større grad enn i dag.

Forslagsstillerne har stor tro på muligheten for å endre dagens regelverk etter at Erling Sande, leder av energi- og miljøkomiteen, var på møte i Gaular kommune i november 2009. Der uttalte han ifølge Bondelaget.no 13. november 2009 at: «Eg har personleg sans for å få utvida grensa for kva som kan tilatast utbygd i verna vassdrag frå 1 til 3 megawatt».

På samme møte uttalte prosjektleder Terje Engvik fra Bondelaget at: «Det er heilt klart trong for ei oppmjuking av regelverk og forvaltningspraksis for småskala kraftverk i verna vassdrag». Og vidare: «Skjematiske grenser er ikkje nokon god styringsreiskap for å ta vare på naturverdiar», samt: «Fallrettseigarane bør få høve til å utnytte flaumvatnet der det ikkje gir konkrete miljøulempar, så får ein på den andre sida godta at enkelte prosjekt må få avslag når reelle miljøargument talar imot småkraftutbygging.»

Forslagsstillerne mener en økning av slukevnen og dermed installert effekt vil medføre en mindre reduksjon i vannføringen i vernede vassdrag enn i ikke vernede vassdrag, siden kravene til minstevassføring er vesentlig strengere i vernede vassdrag enn ellers. Samtidig er det en betydelig fordel å kunne øke vannutnyttelsen i flomperiodene i vernede vassdrag. Med andre ord er det hovedsakelig i flomperiodene at den økte effekten og slukevnen, som dette forslaget åpner for, utnyttes, og da er det så mye vann at uttaket verken vil synes eller ha innvirkning på «vannkrevende» arter.

Forslagsstillerne viser til uttalelser i VG 8. juni 2008 fra Kåre Willoch, hvor han tar til orde for en ny gjennomgang av vannkraftpolitikken, og sier: «Ny teknologi gjør at vannkraft kan bygges ut langt mer skånsomt enn før». Willoch får betydelig støtte fra rød-grønne politikere i VG 9. juni 2008. «Det er fornuftig å se på om det finnes flere vassdrag der vi kan utnytte kraften på en skånsom måte. Vi kan ikke være så firkantet at vi sier nei til alt, når vi har en så stor klimautfordring», sier Oslo Arbeiderpartis leder, stortingsrepresentant Jan Bøhler, til VG. «Motstanden mot mer vannkraft er merkelig, det er miljømessig hykleri å ikke bruke den reneste og mest effektive energiformen vi har», sier Bøhler. I samme artikkel sier stortingsrepresentant Per Rune Henriksen: «Det finnes mange måter å bygge ut ny kraft på, uten å måtte gjøre så store naturinngrep som man måtte tidligere», og ønsker Kåre Willoch velkommen etter.

Flere rød-grønne politikere følger opp: «Det som er lagt dødt av utbygginger, bør vurderes på nytt. Det ble gjort ut fra datidens teknologi. Når ny teknologi gir rom for utbygging som ivaretar miljøet, må vi vurdere det med tanke på den kraftsituasjonen vi har», sier fylkesleder Jon Ole Aspli i Møre og Roms-

dal Arbeiderparti til VG. Leder i Nordland Arbeiderparti, Gunnar Skjellvik, sier til VG: «Det er mer enn nok som er vernet her hos oss, i enkelte kommuner 70 pst. av vassdragene. Vi kan ikke ha automatikk i å si nei til nye utbygginger, vi er et stort fylke, og det er mange steder vi kunne ha bygget ut uten store naturinngrep.»

I et innlegg av olje- og energiminister Terje Riis-Johansen for Hordaland fylkeskommune 3. mars 2009 sier statsråden følgende om regjeringens småkraftpolitikk:

«– Regjeringen sier i Soria Moria at vi ønsker å utnytte potensialet som ligger i bygging av små- mini- og mikrokraftverk.

– Småkraft gir et positivt bidrag til kraftbalansen og til å styrke forsyningssikkerheten. De store vannkraftmagasinenes evne til regulering av produksjonen gir oss gode muligheter til å ta i bruk uregulert fornybar energi som vindkraft og småkraft.

– Småkraft vil spesielt i våte år kunne bidra til overskuddsproduksjon av elektrisitet i Norge. Ekspertise for fornybar energi til kontinentet kan bidra til å redusere CO₂-utslipp ved å erstatte kraftproduksjon basert på fossile energikilder.

– Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anslår at det er et gjenværende potensial for utbygging av småkraft i Norge på ca. 18 TWh.

– Mulighetene for småkraft er størst i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Nordland, men potensialet i andre områder er også betydelig.

– Det resterende småkraftpotensialet utgjør om lag halvparten av det utbyggbare vannkraftpotensialet og utgjør derfor et viktig ressursgrunnlag for videre utvikling av fornybar energi. Dette er muligheter som bør brukes! Av hensyn til bygdene, av hensyn til klima og av hensyn til naturen! Disse TWh'ene er minst like verdifulle som en TWh fra vindkraft eller bølgekraft.»

Forslagsstillerne mener på denne bakgrunn at det er grunn til å se på konsesjonsregelverket på nytt, slik at man bedre kan utnytte det potensialet som finnes i utbygging av småskala vannkraft, også i vernede vassdrag. Øker man grensen for konsesjonsbehandling fra 1 til 3 MW, vil man bidra til å øke og forenkle muligheten for økt kraftproduksjon.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen åpne for konsesjonsbehandling av kraftverk med installert effekt opp til 3 MW i vassdrag som er vernet etter Verneplan for vassdrag.

30. april 2010